

คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตพื้นที่ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

ชนิดา ราชเสนา¹, สุพัฒน์ จำปาหวาย², อาริษา อับดุลเลาะ³, ศศิประภา จำปาหวาย⁴

(วันที่รับบทความ: 28 มกราคม 2565; วันที่แก้ไข 22 เมษายน 2565; วันที่ตอบรับ 27 เมษายน 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อยภายในเขตพื้นที่ ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 118 คน สุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม คุณภาพของเครื่องมือมีความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม ได้ค่า IOC อยู่ในช่วง 0.78 – 1.00 และมีค่าความเที่ยงวิเคราะห์ด้วย Cronbach's Alpha Coefficient ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพเท่ากับ 0.74 และปัจจัยด้านคุณภาพชีวิต เท่ากับ 0.83 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ Chi – Square

ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในภาพรวมของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตพื้นที่ ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 77.12 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าในด้านสุขภาพและหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 88.14 ด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.89 ด้านจิตวิญญาณอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.79 ด้านชีวิตครอบครัวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 77.97 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา (p-value=0.005) และลักษณะครอบครัว (p-value=0.026)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, เกษตรกรชาวไร่อ้อย, สุขภาพเกษตรกร, สังคมและเศรษฐกิจเกษตรกร, ชีวิตครอบครัวเกษตรกร, จิตวิญญาณของเกษตรกร

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น, E-mail: 600852015@scphkk.ac.th

² อาจารย์, สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น, E-mail: supat.7j@gmail.com

³ อาจารย์, วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, E-mail: arina.ab@ssru.ac.th

⁴ พยาบาลวิชาชีพ, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดกว้าง, E-mail: jsasiprapa@gmail.com

Corresponding author: สุพัฒน์ จำปาหวาย, E-mail: supat.7j@gmail.com

Quality of Life of Sugarcane Farmers who Work in Huay Yang Sub-District, Kranuan District, Khon Kaen Province

Chanida Ratsena¹, Supat Jumparwai², Arina Abdulloh³, Sasiprapa Jumparwai⁴

(Receive 28th January 2022; Revised: 22th April 2022; Accepted 27th April 2022)

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study the quality of life and correlation to personal characteristics of sugarcane farmers who worked at Huai Yang Sub - district, Kranuan District, Khon Kaen Province. Questionnaires were tested content validity by the IOC method (range (0.78-1.00) and reliability was tested by Cronbach's alpha coefficient (occupational factors = 0.74 and = 0.83). These questionnaires were allocated to 118 farmers via a simple random sampling method. Descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation were used for expressing qualitative data and Chi – square test was manipulated to address the correlation between variables.

The results showed that the overall quality of quality life of sugarcane workers who work in Huai Yang Subdistrict, Kranuan District, Khon Kaen Province was at a moderate level (77.12%). Focused on each aspect, there were three aspects especially found at the moderate level, firstly was a health and duties aspect (88.14%). Secondly, was a social and economic aspects (72.89%) and finally, was a family characteristics aspect (77.97%). Turn to correlation to personal characteristics, two variables were significantly statistical discovered, education level (p-value = 0.005) and family characteristics (p-value = 0.026).

Keywords: Quality of life, Sugarcane farmers, Farmer's Health, Farmer's Society and Economy, Farmer's Family Life, Farmer's Spirit

¹Bachelor of Public Health (Community of Public Health), Sirindhorn College of Public Health, Khon Kaen,
E-mail: 600852015@scphkk.ac.th

²Lecturer, Sirindhorn College of Public Health Khon Kaen, Faculty of Public Health and Allied Health
Sciences, Praboromarajchanok Institute, E-mail: supat.7j@gmail.com

³Lecturer, College of Allied Health Sciences Suan Sunandha Rajabhat University, E-mail: arina.ab@ssru.ac.th

⁴Registered Nurse, Tambon Kut Kwang Health Promoting Hospital, E-mail: jsasiprapa@gmail.com

Corresponding author: Supat Jumparwai, E-mail: supat.7j@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งการเกษตรกรรม อาชีพในภาคการเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นการทำนา การทำพืชไร่เศรษฐกิจ โดยเฉพาะการทำไร่อ้อย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ปลูกอ้อยมากเป็นอันดับ 1 ส่วนจังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ปลูกอ้อยมากเป็นอันดับ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันเกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกันมากขึ้น ทำให้เกิดพิษภัยตกค้าง ศัตรูพืชหลายชนิด มีความต้านทานต่อสารเคมี ทำให้การใช้สารเคมียิ่งต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้น¹

นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรจำนวนมากประสบปัญหาภาวะขาดทุนและหนี้สิน เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงและราคาผลผลิตที่ตกต่ำ นอกจากปัญหาทางด้านสารเคมีแล้ว ลักษณะการทำงานของเกษตรกรยังมีการออกแรงของกล้ามเนื้อที่หนักและมีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล การทำงานส่วนใหญ่จะมีการก้มๆเงยๆเป็นประจำ นอกจากนั้นยังมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ได้ป้องกันตนเองตามหลักความปลอดภัย ส่งผลให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะ มีผื่นขึ้นตามตัว บางครอบครัวมีอาการแพ้สารเคมี และการเกิดอุบัติเหตุในขณะทำงาน การทำงานของเกษตรกรชาวไร่อ้อยเป็นการทำงานในลักษณะการจ้างเหมา ทำให้ผู้ใช้แรงงานต้องทำงานหนักแข่งกับเวลา บางคนดื่มเครื่องดื่มชูกำลังหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะเชื่อว่าทำให้มีกำลังเพิ่มมากขึ้นทำงานได้มากขึ้นเร็วขึ้น

ในพื้นที่ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น มีประชากรทั้งหมด 1,401 หลังคาเรือน และมีการทำไร่อ้อยจำนวน 206 หลังคาเรือน ปัญหาที่เกษตรกรชาวไร่อ้อยในพื้นที่กำลังประสบอยู่ในขณะนี้และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามแนวคิดองค์ประกอบคุณภาพ

ชีวิตของการทำงาน 4 ประการ² ที่ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพและหน้าที่ 2) ด้านสังคมและเศรษฐกิจ 3) ด้านจิตวิญญาณ และ 4) ด้านชีวิตครอบครัว ได้แก่ ปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกาย โดยโรคที่พบมากที่สุดได้แก่ โรคไข้หวัดร้อยละ 62.15 โรคกรดไหลย้อนหรืออาหารไม่ย่อยร้อยละ 25.43 โรคต่อมทอนซิลอักเสบเฉียบพลันร้อยละ 13.44 โรคผื่นคันที่เกิดจากอาการแพ้ร้อยละ 12.82 โรคเวียนหัวและเวียนศีรษะร้อยละ 10.23 และปัญหาหนี้สินภายในครัวเรือนเนื่องมาจากต้นทุนการผลิตของเกษตรกรที่สูงและราคาการผลิตที่ตกต่ำ อีกหนึ่งปัญหาคือการขาดข้อมูลข่าวสารทางด้านการตลาดของผลผลิตและความสามารถปรับตัวได้ภายใต้สถานการณ์การรับซื้ออ้อยที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพของเกษตรกรชาวไร่อ้อย เขตพื้นที่ ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดคุณภาพชีวิตของการทำงานของ Ferrans and Power 1992² มาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยคำนึงถึงปัจจัยด้าน เพศ อายุ สภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โรคประจำตัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำไร่อ้อย ความพึงพอใจในการประกอบอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตพื้นที่ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา
แบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional
Descriptive Research) การศึกษาในช่วง
เดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2562

ประชากร

เกษตรกรชาวไร่อ้อยที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร
ผู้ปลูกอ้อยโรงงานในเขตพื้นที่ ตำบลห้วยยาง
อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 206คน³

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 คน ได้จากการ
คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการ
ประมาณค่าสัดส่วนกรณีที่ไม่ทราบขนาดประชากร
จากสูตรการคำนวณของอรุณ จิรวัฒน์กุล⁴ โดยใช้
วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random
Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้
แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1
คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะเป็น
คำถามแบบเลือกตอบ และเติมคำในช่องว่าง
จำนวน 9 ข้อ
ตอนที่ 2 คำถามด้านอาชีพเกษตรกร ลักษณะเป็น
คำถามแบบเลือกตอบ และเติมคำในช่องว่าง
จำนวน 10 ข้อ
ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ลักษณะ
คำตอบจะเป็นทั้งเชิงบวกและเชิงลบจำนวน 13ข้อ

เกณฑ์การแปลผล

ข้อที่เป็น Likert Scale มีเกณฑ์การให้คะแนน
ดังนี้

1. ข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า โดยข้อความ
ประกอบด้วยข้อความในเชิงบวกและเชิงลบ วิธีการ
ให้คะแนนแต่ละคำตอบ เป็นไป 2 ลักษณะ คือ

ระดับความ	ข้อความเชิง	ข้อความเชิง
คิดเห็น	บวก	ลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

2. แปลผลตามเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

คะแนน	แปลความหมาย
1.00 – 2.33	คุณภาพชีวิตระดับไม่ดี
2.34 – 3.66	คุณภาพชีวิตระดับปานกลาง
3.67 – 5.00	คุณภาพชีวิตระดับดี

คุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม
ได้ค่า IOC อยู่ในช่วง 0.78 – 1.00 ได้ค่าความเชื่อมั่น
ของปัจจัยด้านการประกอบอาชีพเมื่อวิเคราะห์
ด้วย Cronbach's Alpha Coefficient เท่ากับ
0.74 และค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยด้านคุณภาพ
ชีวิตเท่ากับ 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1 ติดต่อประสานงานกับตัวแทนเกษตรกร
ชาวไร่อ้อยในพื้นที่และทำหนังสือขอความร่วมมือ
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสมาคมกลุ่มชาวไร่อ้อย
ซึ่งเป็นผู้ดูแลเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตพื้นที่
อำเภอกระนวน เพื่อขอข้อมูลจำนวนเกษตรกร
ชาวไร่อ้อยและขออนุญาตเข้าพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

2 การดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูล
จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์
ในการวิจัยพร้อมขอความร่วมมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)
ได้แก่ ความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้สถิติ Chi – Square กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น เลขที่ HE6210030

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 50.80 ซึ่งใกล้เคียงกับเพศหญิง ร้อยละ 49.20 อายุอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 35.60 รองลงมาอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 31.40 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงประถมศึกษา ร้อยละ 71.20 สถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่เป็นแบบสมรส

ร้อยละ 84.70 ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 72.00 จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีจำนวนสมาชิก 4 - 5 คน ร้อยละ 52.50 รองลงมาจำนวนสมาชิก 6 - 7 คน ร้อยละ 33.10 ลักษณะที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านของตัวเอง ร้อยละ 87.30 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 58.50 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 36.40 การนับถือศาสนาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.20

คุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตในภาพรวมของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตพื้นที่ ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่นอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 77.12 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ในด้านสุขภาพและหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 88.14 ด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 72.89 ด้านจิตวิญญาณอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 67.79 ด้านชีวิตครอบครัวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 77.97 (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ คุณภาพชีวิตในแต่ละด้านของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตพื้นที่ ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน (n=118)

คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อย	ระดับคุณภาพชีวิต					
	ไม่ดี		ปานกลาง		ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสุขภาพและหน้าที่	2	1.69	104	88.14	12	10.17
ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	25	21.18	86	72.89	7	5.93
ด้านจิตวิญญาณ	1	0.85	80	67.79	37	31.36
ด้านชีวิตครอบครัว	0	0	26	22.03	92	77.97
โดยภาพรวม	0	0	91	77.12	27	22.88

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย**ส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในภาพรวม**

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา

(p-value=0.005) ลักษณะครอบครัว (p-value=0.026)

(ดังตารางที่ 2)

เมื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในภาพรวม พบว่า
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในภาพรวม**ตารางที่ 2** ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในภาพรวมของเกษตรกรชาวไร่อ้อย(n=118)

ปัจจัยส่วนบุคคล	คุณภาพชีวิตในภาพรวม				χ^2	p-value
	ระดับปานกลาง		ระดับดี			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ						
ชาย	48	80.00	12	20.00	0.57	0.449
หญิง	43	74.13	15	25.86		
อายุ (ปี)						
น้อยกว่า 50 ปี	42	76.36	13	23.64		
51 - 60 ปี	29	78.38	8	21.62	0.05	0.975
61 ปีขึ้นไป	20	76.92	6	23.08		
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	59	70.24	25	29.76	7.82	0.005
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา/ปวส.	32	94.12	2	5.88		
สถานภาพการสมรส						
โสด หม้าย/หย่าร้าง	16	88.9	2	11.1	1.66	0.197
สมรส (อยู่ด้วยกัน)	75	75.0	25	25.0		
ลักษณะครอบครัว						
ครอบครัวเดี่ยว	61	71.76	24	28.24	4.93	0.026
ครอบครัวขยาย	30	90.91	3	9.09		
จำนวนสมาชิกในครอบครัว						
จำนวน 2-5 คน	57	77.03	17	23.97	0.01	0.975
จำนวน 6 คนขึ้นไป	34	77.27	10	22.73		
ลักษณะที่อยู่อาศัย						
บ้านของตัวเอง	77	74.76	26	25.24	2.56	0.110
บ้านของพ่อแม่	14	93.33	1	6.67		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน						
ต่ำกว่า 5,000 บาท	54	78.26	15	21.75	0.12	0.726
5,001 บาท ขึ้นไป	37	75.51	12	24.49		

การอภิปรายผล

คุณภาพชีวิตในภาพรวมของเกษตรกรชาวไร่ อ้อยในเขตพื้นที่ ตำบลห้วยยาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่นอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 77.1 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าในด้าน สุขภาพและหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 88.1 ด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับ ปานกลางร้อยละ 72.9 ด้านจิตวิญญาณอยู่ใน ระดับปานกลางร้อยละ 67.8 ด้านชีวิตครอบครัว อยู่ในระดับดีร้อยละ 78.0 เมื่อเปรียบเทียบกับ งานวิจัยของพชนี ยมาภัย⁵ ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพ ชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์มีคุณภาพชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกคุณภาพ ชีวิตรายด้านพบว่า เกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ มีคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและ ด้านชีวิตครอบครัวในระดับมาก ส่วนคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพกาย จิตใจอารมณ์ อยู่ ในระดับปานกลาง ถือว่าได้ผลการศึกษา ที่ใกล้เคียงกันซึ่งตามความเห็นของผู้ทำการศึกษาวิจัยที่พบว่าคุณภาพชีวิตในภาพรวมของเกษตรกร อยู่ในระดับ ปานกลางเนื่องจากในการใช้ ชีวิตประจำวันของเกษตรกรที่อยู่ในสังคมชนบท เป็นการอาศัยแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน และค่าครองชีพ ไม่สูงมากเท่าการใช้ชีวิตในสังคมเมือง แต่ด้วยราคา ผลผลิตที่ตกต่ำอาจทำให้ขาดทุน และมีหนี้สิน ครวเรือนเพิ่มขึ้น จึงทำให้คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับ ปานกลางซึ่งก็ไม่ได้ดีมากนักแต่ยังมีส่วนอื่นๆใน บริบทของชุมชนชนบทเช่นอาหารจากธรรมชาติ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันของคนในชุมชนเป็นต้นมา ขดเขยจึงทำให้การดำเนินชีวิตพออยู่ได้

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพ ชีวิตในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value=0.005) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร ไทยข้า⁶ ที่ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของ

เกษตรกรกรณีศึกษาเกษตรกรปลูกไม้ยูคาลิปตัส ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกในปี 2553 พบว่า ระดับ การศึกษามีความสัมพันธ์ต่อระดับคุณภาพชีวิต ของเกษตรกร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นสอาด สหนาวัน⁷ ที่ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิต ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในปี 2553 ที่พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภา แก้วบริสุทธิ์⁸ ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต เกษตรกรชาวสวนยางพารา จังหวัดสงขลา ในปี 2547 พบว่าระดับการศึกษาการรับรู้ถึง คุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งตามความเห็น ของผู้ทำการศึกษาวิจัย ที่พบว่าเกษตรกรที่มีระดับ การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามีผลต่อคุณภาพ ชีวิตเนื่องจากคนที่ได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอาจจะ ไม่อยากทำไร่อ้อยเพราะเป็นงานที่ทำกลางแจ้ง อากาศร้อนอบอ้าวจากแสงแดดและต้องใช้แรงงาน หนักคนมีการศึกษาจะไม่นิยม จึงทำให้ผลการ ศึกษาวิจัยพบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

ลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์กับ คุณภาพชีวิตในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value=0.026) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พชนี ยมาภัย⁵ ที่ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของ เกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ในปี 2550 พบว่า ลักษณะครอบครัวที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งตามความเห็นของผู้ทำการศึกษาวิจัย ที่พบว่าเกษตรกรที่พักอาศัยแบบครอบครัวเดี่ยว ที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก นั้นจะไม่ค่อยมีปัญหามากนัก และเมื่อมีปัญหาก็จะปรึกษาหารือกันง่ายกว่า พักอาศัยแบบครอบครัวขยาย เพราะครอบครัว ขยายนั้น มีผู้ร่วมอาศัยค่อนข้างหลายคน อาจะตกลง

เรื่องการรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ไม่ค่อยลงตัวเท่าไร จึงทำให้ผลการศึกษาวิจัยพบว่าเกษตรกรที่มีลักษณะครอบครัวที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากข้อค้นพบคุณภาพชีวิตในภาพรวมของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตพื้นที่ ตำบลห้วยยาง อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง ควรมีนำข้อมูลด้านที่เป็นปัญหาไปปรับใช้ในความเป็นไปได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้นโดยลดปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตลง

2. จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรจำนวนน้อยมากที่มีคุณภาพชีวิตด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับดีและในภาพรวม ด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 72.9 ดังนั้นควรมีการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสังคมและเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อยเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในการป้องกันตัวเองของเกษตรกรชาวไร่อ้อย จากการใช้สารเคมีเนื่องจากพบว่าเกษตรกรชาวไร่อ้อยยังขาดความตระหนักในอันตรายที่จะเกิดกับสารเคมีทางการเกษตร

2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบันต่อระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย

3. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อทราบผลการศึกษาในเชิงลึกถึงระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและสิ่งที่เกษตรกรต้องการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสมาชิกสมาคมชาวไร่อ้อยในพื้นที่อำเภอกะนวน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและกราบขอบพระคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความถูกต้องระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมจนได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. นิภาพร ศรีวงษ์ และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง. ผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำไร่อ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ตำบลหนองกุงแก้ว อำเภอสว่างวีรญ์ จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2556; (6)2: 14-22.
2. Ferrans & Power. Psychometric assessment of the quality of life index. Research in Nursing and Health. 1992; 15(1): 29-38.
3. สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย กระทรวงอุตสาหกรรม. ทะเบียนชาวไร่อ้อย. [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก <http://www.ocsb.go.th/th/home/index.php>.
4. อรุณ จิรวัฒน์กุล. สถิติทางวิทยาศาสตร์สุขภาพเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์; 2556.
5. พัทธนี ยมาภัย. คุณภาพชีวิตเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ [วิทยานิพนธ์ศรกรรมศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2550.

6. อัมพร ไทยข้า. คุณภาพชีวิตของเกษตรกร.
กรณีศึกษาเกษตรกรปลูกไม้ยูคาลิปตัส ในเขต
พื้นที่ภาคตะวันออก [วิทยานิพนธ์สังคม
สงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2553.
7. ปิ่นสะอาด สหนาวิน. คุณภาพชีวิตของสมาชิก
สหกรณ์การเกษตร [ดุขฉุ์นิพนธ์ปรัชญาดุขฉุ์
บัณฑิตทางสังคมศาสตร์]. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2553.
8. สุภา แก้วบริสุทธุ์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ
ชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราจังหวัดสงขลา
[วิทยานิพนธ์การพยาบาลอนามัยชุมชนมหาบัณฑิต].
สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2547.